

debatt

Samfunnsredaktør Hilde Sandvik
debatt@bt.no – telefaks 55 21 37 65 – telefon 55 21 46 08 (10.00-11.30)
Redaksjon: Ingvild Sæterstøl, Egil Horne Mikkelsen og Aslaug Eide.

Følg med på leserdebatt og kommentarer på **bt.no**

Styrket melkekonkurranse

Torbjørn Hansen reagerer på at Landbruks- og matdepartementet har kommentert Konkurransetilsynets rapport «Konkurransen i Norge» (BT 07.05.). Han hevder også at regjeringen er «blottet for engasjement i konkurransepolitikken». Ut fra kommentarene er det vanskelig å forstå at Hansen kan ha lest brevet. LMDs brev til Konkurransetilsynet viser nettopp at vi tar konkurransepolitikken på alvor. Gjennom dialog bidrar vi til konkurransemyndighetenes kompetanse på sektoren de skal føre tilsyn med. Konkurransetilsynet er enige med oss i at landbruksmyndighetene setter de viktigste rammevilkårene for konkurransen i melkemarkedet. Det administrative skillet mellom Tine Råvare og Tine Industri og forsyningsplikten Tine har til sine konkurrenter, er en del av dette. Og hvor var Torbjørn Hansens bekymring for konkurransepolitikken i melkesektoren da Høyre sist satt i regjering? Det var den rød-grønne regjeringens store endringer i markedsordningen for melk i 2007 som la grunnlag for ro i dette markedet. Tines konkurrenter får nå et forsprang i råvarepris på 25 øre per liter melk. Videre får de særskilt godtgjørelse til kapitalavkastning og distribusjon. Til sammen gir landbruksmyndighetens reguleringer en støtte til Tines konkurrenter på 60–80 mill. kroner per år. Tines konkurrenter slipper nå å bruke ressurser på å krangle med Tine og med myndighetene, slik de måtte da Høyre satt i regjering. De har fått ro på seg til å drive effektiv konkurranse med Tine. Jeg er stolt over at konkurransen i melkemarkedet er styrket. Det er sunt for dette markedet og gir oss en effektiv foredlingsindustri.

LARS PEDER BREKK,
LANDBRUKS- OG MATMINISTER

17. mai-vett

Alt tyder på at vi får et strålende vær 17. mai, og da gjenstår det bare å sikre at det blir en like strålende gjennomføring! I Bergen slutter stadig flere seg til Flaggotet og Prosesjonen. Problemet er bare at det ikke blir så interessant å se på lenger. 45 minutters idrettskolonne med en vandrende flokk som bare er med for å se om de ser noen kjente, gir ikke det den unike feiringen Bergen fortjener! Vi vil oppfordre alle til å tenke gjennom hva deres bidrag til feiringen skal være. Her kommer ønskelisten:

- La barna være i fokus med flagg, sanger og hipp hurra!
- Foreldrene stoler på at barna blir tatt vare på og stiller seg langs ruten med flagg og glade tilrop.
- Alle i prosesjonen har klubbdrakter el.l. som forteller hvor de kommer fra, og innslag som er stilige og/eller har god underholdningsverdi.
- Alle tar ansvar for å følge på for å unngå luker

Takk for bidraget ditt!

CECILIE LYCKE
17. MAI-KOMITÉMEDLEM

Regjeringa har til no ikkje sett inn tiltak som fører til klimakutt.

Noreg følgjer i kjølvatnet til Noa

KLIMA

Av Sigbjørn Grønås,
professor i meteorologi,
Geofysisk institutt, UiB

GUNNAR KVASSHEIM, truleg den mest troverdige stortingsrepresentanten i klimaspørsmål, etterlyser i BT 25.04. tiltak frå regjeringa for å få ned klimautsleppa. Han har rett, regjeringa har til no ikkje sett inn tiltak som fører til klimakutt, utsleppa berre aukar. Sjølv om hovudintensjonen i Kyotoavtalen er at klimareduksjonane skal takast i eige land, vil ikkje Noreg kut-

Utsleppa berre aukar

ta eit einaste gram i avtaleperioden 2008–2012. Nærmare svik kjem vi ikkje. Regjeringa har mål om klimakutt fram til 2020 i ulike sektorar, slik som oljeverksemd og transport, og utreiar no korleis måla kan nåast. Nokre veker tilbake fekk dei ein utredning om tiltak for transport. Hovudkonklusjonen er at det blir for dyrt å nå målet. Det er langt frå intensjonar til realitetar.

MI URO GÅR LENGRE enn det Kvasheim gjev uttrykk for. Det overordna målet i klimameldinga frå regjeringa og klimaforliket i Stortinget er målet om å dempa den globale oppvarmingen til to grader frå den industrielle revolusjon til år 2100.

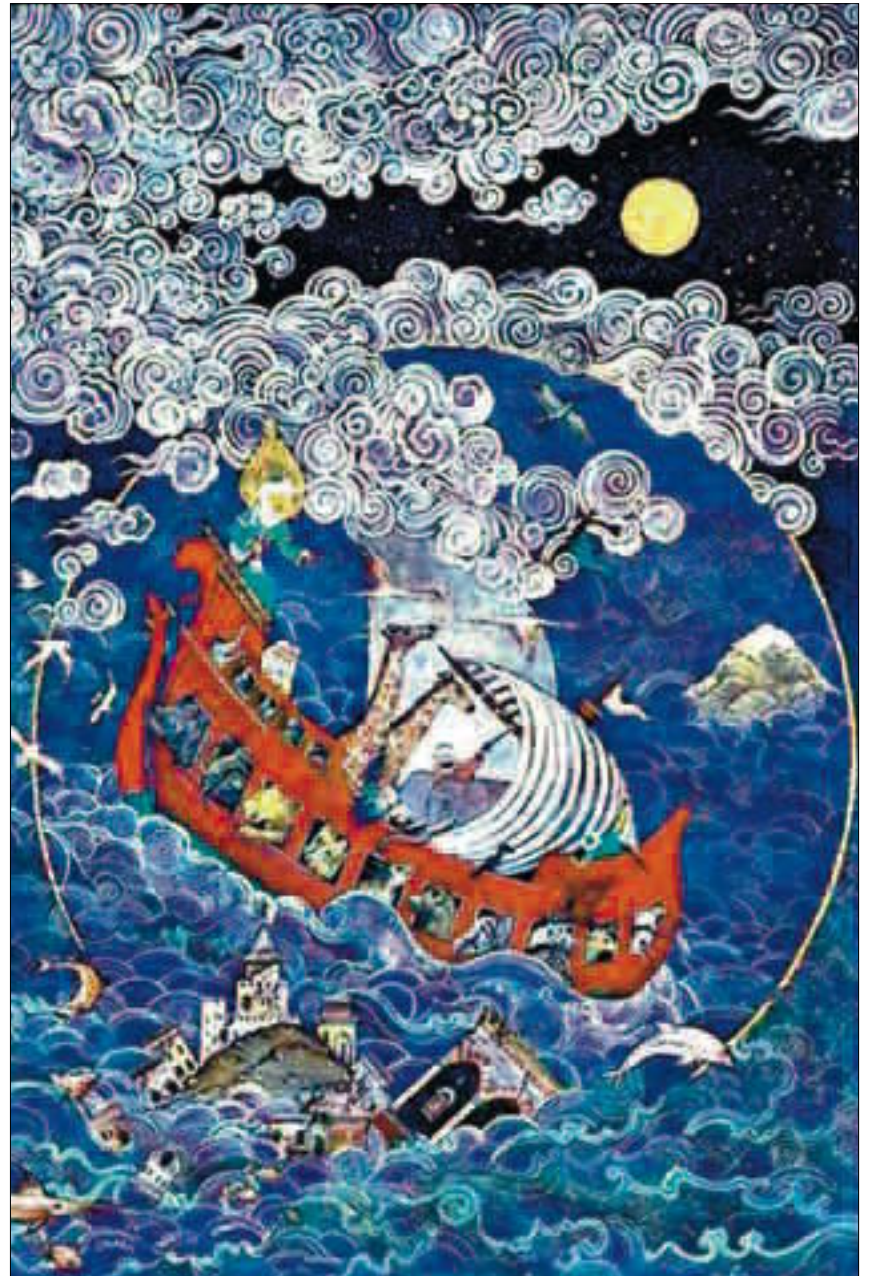
Men dette målet kan ikkje bli nådd om verda fører ein klimapolitikk som Noreg og

andre rike land. Til dømes har det internasjonale energibyrådet (IEA) rekna ut at om alle intensjonar i rike land blei gjennomførte til 2030, ville likevel konsentrasjonen av drivhusgassar som CO₂ auke med 45 prosent og bidra til at oppvarmingen blir mykje større enn to grader.

VI VEIT GANSKE GODT kor store utslepp verda kan tillata seg år for år for å nå eit mål om to grader. Det store etiske spørsmålet er korleis eige land skal utsleppa skal fordelast. I aktu-

elle planar gjev rike land seg sjølve rett til å sleppa ut mykje meir enn fattige land. Dette er eit grunnproblem i den internasjonale klimadebatten fram til klimamøtet i København. Dersom heile verda fekk like store rettar, måtte Noreg redusere utsleppa med cirka 67 prosent til 2020, eit større tal enn nokon miljøorganisasjon har foreslått.

Målet om to grader krev overgang til ein slags krigstilstand der klimakrisa gjennomsyrrer all planlegging i alle sektorar i alle land. Det må, slik som IEA fastslår, gjennomførast ein energirevolusjon der bruk av fossilt brensel fasast heilt ut innan 2050. På denne bakgrunn er det lett å forstå at få som forskar på problemet, trur det let seg gjera å nå målet om to grader. For tida går det som i dagane til Noa.

NOREG SITT SVIK: Hovedintensjonen i Kyotoavtalen er at klimareduksjonane skal takast i eige land. Men Noreg vil ikkje kutta eit einaste gram i avtaleperioden 2008–2012. Då går det som i dagane til Noa (biletet), skriv Sigbjørn Grønås.

ILLUSTRASJON: NUSRET COLPAN/WIKIMEDIA COMMONS

Gi kontantstøtte til eldreomsorg

ELDREOMSORG

Av John Astad,
Hammerfest

EN VENN AV MEG er fra Nigeria og er norsk gift. Han har god jobb og familie, og mangler egentlig ingenting. Men en ting uttrykte han klart: «Jeg vil ikke bli gammel i Norge. Når jeg blir pensjonist vil jeg dra tilbake til slekten min, og de vil med største selvfølgelighet ta vare på meg og pleie livet ut.»

Dette stemmer med inntrykket man får av lese om underbemannede sykehjem, ikke minst i storbyer som Bergen. Overlege Husebø sier vi må planlegge framtida med flere generasjonsboliger, siden eldrebølgen bare vil vokse nærmeste 30–50 år. Kombinert med færre som velger syke- og hjelpepleierfaget, innvarsler dette en større krise. Og oljefondet er nok heller ikke evigvarende, det viser turbulensene siste året tydelig. Og om pengene flyter fritt, så gir

Et distriktspolitiske tiltak indirekte

det nødvendigvis ikke så mange flere hender i helsesektoren, men derimot spiser lønnsøkninger dem opp.

DET ENESTE EFFEKTIVE ville nok vært å importere billige og villige hender fra fattigere land. Men dette er nok ikke politisk spiselig eller ønskelig for vårt likestilte samfunn.

En annen løsning er å gå noen tiår tilbake i tid, før kjønnskvoteering var blitt et slagord. Jeg tenker på min gamle bestemor som oppdro sju unger på bruket hjemme på bygda, mens bestefar jobbet som snekker og anleggsarbeider rundt omkring. Utrolig hva hun og hennes samtidige fikk utrettet uten noen form for offentlig støtte. I dag har vi oversubsidierte barnehager, SFO og snart heldagsskole (?) i tillegg til barnetrygden og verdens beste fødselspermisjon.

MIN BESTEMOR MÅTTE i tillegg ta seg av sine gamle foreldre og

husdyr, mens vi i dag tar det som en selvfølge at staten tar seg av våre gamle og syke på pleiehjem og aldersboliger.

Totalt er det nesten like mange pleiere/årsverk som det er pasienter her til lands, så man kunne fått en minst like effektiv utnyttelse av pengene ved å gi den enkelte familie en årslønn til å ta seg av sitt eget pleietrengende familiemedlem. Hvis det koster 400.000–600.000 i året pr pasient på institusjon, så ville 200.000–300.000 i omsorgslønn være samfunnsøkonomisk lønnsomt. Norges Familieforbund mener ordningen med omsorgslønn bør styres sentralt fra Staten, for i dag fungerer ikke ordningen med kommunenes varierende økonomi og velvilje.

JEG VIL ENDOG foreslå en forenklet modell å la kontantstøtte innen eldreomsorgen. Man kunne ta utgangspunkt i dagens overføringer og ut fra dette tilby gjennomsnittssatser etter tallet på brukere. Det må ikke være for komplisert, ellers kvier folk seg fra å bruke ordningen. Om så kun 5 % benyt-

tet seg av slik privat omsorg, ville vi kunne lettere takle overgangen til framtidens eldrekrise. For fortsatt må majoriteten benytte seg av dagens institusjoner.

Familieforhold varierer, og mange har godt av å være fri sure og krevende åttiåringer. Og i byene trenger man institusjoner mer enn på landet, der det er bedre plass og mer egnet med storfamiliestruktur. M.a.o. et distriktspolitiske tiltak indirekte! (Kombinert med økt barnetrygd ville mange gårdsbruk kunne redde med en slik ordning?)

KANSJKE OPP MOT 20 % faktisk kunne tenkt seg frivillig å pleie sine egne, og disse bør da få rimelig kompensasjon for innsatsen. Med gode familieforhold vil ingen pleietrengende få mer god og skreddersydd pleie og stell enn hjemme. Gamle foretrekker jo barndomshjemmet, og forholdet til barnebarn og oldebarn blir mye nærmere. Ensomhet er i dag et av våre store samfunnsproblemer, så kontantstøtte i eldreomsorgen kan bli en vinn-vinn-situasjon!